

ค=โดะ=มัทสึ (แคะ) ชิเม=ค=ชะ=ริ ไม้วประดับปีใหม่

กัญญา มัทซึโอะ

ใบเฟิร์นที่ใบด้านหลังเป็นสีขาวถือเป็นไม้วมงคลอย่างหนึ่งของญี่ปุ่น

ผู้คนพากันต่อแถวเพื่อไปสักการะเทพเจ้าที่ศาล Fushimi Inari ทางตอนใต้ของเมืองเกียวโตในเทศกาลปีใหม่

ไม้ว เริ่มเข้าเดือนธันวาคมก็มักจะเห็นร้านดอกไม้ไปจนถึงซูเปอร์มาร์เก็ตเตรียมเอาเครื่องประดับปีใหม่ออกมาจัดหน้าร้าน และมาวางขายกันทั่วไป โดยทางภูมิภาคคันโตจะเริ่มเตรียมตัวกันตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม เป็นต้นไป ในขณะที่ภูมิภาคคันไซยึดธรรมเนียมว่า จะเริ่มจากวันที่ 13 ธันวาคม ซ้ำกว่าทางคันโตเกือบหนึ่งสัปดาห์ อย่างไรก็ตาม หลังๆ มานี้ แม่บ้านจำนวนไม่น้อยที่ทำงานนอกบ้านหาเวลาไม่ค่อยได้ ส่วนใหญ่จึงมักเริ่มประดับปีใหม่อันช้า แต่ก็ไม่เกินวันที่ 28 โดยจะเลื่อนวันที่ 29 เพราะคำเรียกรวันดังกล่าวในภาษาญี่ปุ่นหรือ "นิจูกุ" จะไปซ้ำกับคำว่า "二重苦" หรือ "ลำบากซ้ำ" และก็ไม่นิยมประดับในวันที่ 31 เพราะเสมือนผักชีโรยหน้า "ประดับคืนเดียว" (อิจิชะคะชะริ) 「一夜飾り」 ตั้งงานศพ ถือว่าไม่เป็นมงคลทั้งคู่ วันที่ 30 ถือเป็นวันสุดท้ายของเดือนตามปฏิทินจันทรคติ ไม่นิยมประดับของมงคลเช่นกัน

1

2

3

1. เครื่องประดับปีใหม่ที่น่ามาดัดแปลง ใช้ดอกเบญจมาศ และกล้วยไม้ แซมด้วยสน และลูกเชนเรียวสีแดง
2. ลูกข่างที่ใช้แทนแจกันรอง และว่าวกระดาษรูปตัวละครคาบูกิก็เป็นของมงคลในเทศกาลปีใหม่
3. ชิเมะคะชะริตามประเพณีบ้านหรือประตูรั้วคนทั่วไป

“คะโดะมัทสุ” (門松) มีกิ่งสนสีเขียวสดเป็นไม้ประดับหลัก โดยอาจมีแกนกลางเป็นลำไผ่สามลำ มีกิ่งดอกบัว ลูกไม้แดง เช่น นันเตง หรือเชนเรียว มันเรียว หัวฮะโบตันที่หน้าตาคล้ายกะหล่ำปลี แซมให้มีสีสัน และได้สมดุล ห้างสรรพสินค้าหรือบริษัทใหญ่ๆ จะจัดวางคะโดะมัทสุขนาดใหญ่ไว้ที่สองข้างของประตูทางเข้า เช่นเดียวกับ คฤหาสน์ใหญ่ๆ ก็จะมีประดับประดาด้วยคะโดะมัทสุในขนาดที่รองลงมา

มัทสุ (松) หรือสนถือเป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์ มีพลังจากสีที่เขียวชอุ่มตลอดปี เหมาะสมกับการต้อนรับเทพเจ้าที่จะมาอำนวยการพรเนื่องในวาระขึ้นปีใหม่ คนโบราณเชื่อว่าเทพเจ้าจะมาสถิตยที่ปลายกิ่งสน ส่วนไผ่ (竹) นั้นก็เป็นไม้มงคลอีกอย่างเพราะความแข็งแรง ไม่โค่นไม่หักง่าย และเจริญเติบโตเร็ว เดิมทีจะตัดลำวางตรงๆ แบบ “ซุนโด” (すんどう) ต่อมานิยมตัดเป็นแนวเฉียง หรือ “โซะกิ” (そぎ) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นการตัดเอาฤกษ์ในสงครามของโทะกุกะวะ อิเอะยะสุ โทกุนันตระกูลโทะกุกะวะ

สำหรับบ้านเรือนคนทั่วไป จะเลือกประดับประตูด้วย “ชิเมะคะชะริ” (注連飾り) ซึ่งทำจากหญ้าฟางมัดพันกันเป็นคล้ายเชือก เสริมด้วยใบอุระจิโระ หรือเฟิร์นญี่ปุ่นที่ได้ใบเป็นสีขาว เป็นไม้มงคล เสมือนว่าจะมีอายุมั่นขวัญยืนไปจนผมเผ้าหงอกขาว ประดับด้วยใบยูซุริสะ เพื่อบดกวาดสิ่งไม่ดีงามในปีที่ผ่านมาออกไป มีส้มได้โตติดใบ และกิ่งประดับอยู่ตรงกลางซึ่งถือเป็นของมงคลอีกอย่างเพื่อให้มีลูกหลานสืบตระกูลต่อไป เช่นเดียวกับคะโดะมัทสุ ชิเมะคะชะริเป็นสัญลักษณ์แสดงสถานที่บริสุทธิ์ที่จัดเตรียมไว้ต้อนรับเทพเจ้า และยังเป็นเครื่องรางป้องกันความไม่ดียังไม่ให้เข้ามาในบ้านเรือนอีกด้วย

สมัยโบราณ ผู้คนจะเตรียมคะโดะมัทสุ และชิเมะคะชะริกันด้วยตนเอง โดยอาศัยต้นไม้ ลูกไม้ที่มีมากมาปหรือไร่ป่าใกล้ๆ แต่ทุกวันนี้แทบทุกร้านทุกห้าง และทุกครัวเรือนมักหาซื้อเอาตามร้านดอกไม้หรือซูเปอร์มาร์เก็ตทั่วไป คะโดะมัทสุขนาดใหญ่อาจมีราคาคู่ละ 5-6 หมื่นเยนขึ้นไป ส่วนชิเมะคะชะริอันเล็กๆ ก็ราว 800-1200 เยน เมื่อ

▲ ชิเมะนะวะคะชะริ หน้าตาจิ้มลิ้มติดอยู่ด้านหลังรถเข็นแถวป่าไผ่อาราชาธิยามะในเกียวโต

▲ คะโตะมะทซุสไตล์ดั้งเดิมประดับที่หน้าประตู Niomon สองด้านของวัด Hasedera

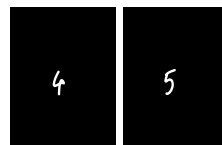

▲ สนเขียวสดกับลูกน้แดงที่หน้าวัด Hasedera ในค่ำวันที่ 31 ธันวาคม

▲ คะโตะมะทซุขนาดใหญ่ที่ประดับหน้าวัด Hasedera ในนาราตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคมจนถึงราววันที่ 15 มกราคม

ประดับแล้วก็ต้องมีการปลดออกตามธรรมเนียมเช่นกัน โดยทั่วไปผู้คนจะปลดคะโตะมะทซุ และชิเมะนะวะคะชะริออกก่อนวันที่ 7 มกราคม แต่ในบางภูมิภาค เช่นคันไซ ถือธรรมเนียมปลดออกก่อนวันที่ 15 มกราคม ซึ่งเป็นวันที่ผู้คนจะนำเอาเครื่องประดับเหล่านี้ไปรวมกันเผาในพิธีศ"ตงโตะยะกิ" ที่ลานของศาลชินโตใกล้ๆ บ้าน และบางภูมิภาค เช่น

- 4. ชิเมะนะวะคะชะริ อันนี้ใช้ใหม่สีทองพันรอบลูกส้มที่มีใบติดอยู่ที่ขั้ว
- 5. คะโตะมะทซุหน้าห้างสรรพสินค้าในโอซากา

แถบจังหวัดอิซิกะวะ หรือกุงม่า จะประดับกันไปจนถึงวันที่ 20 มกราคม ค่อยนำไปเผา

แม้วันเวลาจะผ่านไปหลายร้อยปีแล้วก็ตาม การให้ความสำคัญกับธรรมเนียมปีใหม่นี้ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บกวาดบ้านเรือนให้สะอาด เตรียมอาหารปีใหม่ และจัดเครื่องประดับปีใหม่ก็ยังเห็นได้ทั่วทุกหย่อมหญ้าในญี่ปุ่น ท่านที่มีโอกาสเดินทางมาท่องเที่ยวญี่ปุ่นช่วงปีใหม่ ลองสังเกตเครื่องประดับเหล่านี้ดูด้วยตนเอง ก็จะพอเข้าใจได้ว่าพวกเขายังรักษาวัฒนธรรมประเพณีได้อย่างเหนียวแน่นทีเดียว

